

POJEDINAČNI IZVJEŠTAJ O UPRAVLJANJU

**Crnogorske komercijalne banke a.d Podgorica
za period 01.januar – 30.septembar 2019. godine**

UVOD.....	8
I. Opis poslovnih aktivnosti	8
I.1. Poslovne aktivnosti Banke	10
I.1.1 Poslovi sa stanovništvom.....	10
I.1.2 Poslovi sa pravnim licima, Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta .	11
II. Analize finansijskog položaja i rezultata Banke	11
III. Analiza kapitala	14
III.1.1 Sopstvena sredstva	15
IV. Upravljanje rizicima.....	18
IV.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki.....	19
IV.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane.....	27
IV.3. Tržišni rizik.....	27
IV.4. Rizik likvidnosti	28
IV.5. Operativni rizik.....	29
IV.6. Reputacioni rizik.....	30
V. Transakcije sa povezanim licima	31

UVOD

Crnogorska komercijalna Banka ad, Podgorica (u daljem tekstu Banka) sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) i Odlukama Centralne banke Crne Gore, koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG”, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Za pripremu ovog izvještaja, korišćeni su pregledi i informacije za sve stavke izveštaja tekućeg perioda sa pregledom i informacijama prethodnog perioda. Informacije su sačinjena na osnovu istih načela i za jednak vremenski period.

I. Opis poslovnih aktivnosti

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Takođe je od Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Sjedište Banke je u Ulici Moskovska bb, Podgorica

Na dan 30.septembar 2019. godine Banka ima 457 zaposlenih radnika (31. decembra 2018. godine: 452 zaposlenih).

Poslovne aktivnosti Banka sprovodi na teritoriji cijele Crne Gore, sa rasprostranjenom mrežom poslovnih jedinica.

Na dan 30.septembar 2019. godine Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Važni događaji koji su obilježili period 01.01.-30.09. 2019. godine:

Banka je 27. februara 2019. godine zaključila Ugovor o kupovini 90,56% akcijskog kapitala Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica, crnogorske podružnice Societe Generale Group.

Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore u aprilu 2019 godine donijela je rješenje o odobravanju koncentracije između Banke i Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica. Rješenje je dostavljeno Centralnoj banci Crne Gore na dalje razmatranje u procesu odobravanja transakcije.

Centralna banka Crne Gore je 16.maja donijela rješenje kojim se izdaje odobrenje Banci za sticanje kvalifikovanog učešća u akcijskom kapitalu Societe Generale Montenegro AD, Podgorica.

Banka je u junu 2019. godine na osnovu Odluke Skupstine br. 128/2019 odradila dokapitalizaciju. Obim emisije koja se emitovala je EUR 44.999.822,70 i podijeljen je na 88.012 akcija nominalne vrijednosti 511.2919.

Ugledni svjetski magazin Global Finance objavio je spisak dobitnika godišnjih nagrada za najbolje banke u Centralnoj i Istočnoj Evropi za 2019. godinu. Na osnovu obimnog, višemjesečnog istraživanja, urednici Global Finance-a dodijelili su priznanje Crnogorskoj komercijalnoj banci za najbolju banku u Crnoj Gori za 2019. godinu. Nagrada za najbolju banku u Mađarskoj pripala je OTP banci, vlasniku Banke.

Laureati Nagrade Privredne komore Crne Gore za 2018. godinu, dobila je Crnogorska komercijalna banka za inovativnost.

Laureat za inovativnost, Crnogorska komercijalna banka, 1. februara 2018. godine je lansirala CKB GO, novu generaciju mobilnog i internet bankarstva koja je razvijena sa kompanijom Finastra, trećom na svijetu u polju finansija i tehnologije.

U 2019 godini, Banka nije vršila otkup sopstvenih akcija.

U narednom periodu Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica će u skladu sa zakonom i podzakonskom regulativom ponuditi svim preostalim manjinskim akcionarima otkup njihovih akcija.

I.1. Poslovne aktivnosti Banke

U navedenom period Banka je nastojala da zadrži vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore.

Povjerenjem, posvećenim pristupom, zasnovanim prvenstveno na kvalitetu proizvoda i usluga, Banka se trudila da bude pouzdan i dugoročan partner svojim klijentima. Uspješan odgovor Banke na potrebe klijenata i tržišta rezultat je širokog spektra ne samo kreditnih i depozitnih, već i ostalih proizvoda i usluga iz domena savremenih elektronskih kanala platnog prometa, custody poslova, privatnog bankarstva i drugo.

Banka i tokom trećeg kvartala 2019 godine nastavila da posluje na društveno odgovornim principima. Nastavljeni su projekti podrške u oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva, zaštite životne sredine, kao i brojne projekte koji doprinose očuvanju tradicije i kulture na nivou lokalne zajednice.

Kao i u predhodnom periodu strateški cilj Banke je da se razvija kao univerzalna banka, tj banka koja pruža proizvode i usluge stanovništvu i pravnim licima.

I.1.1 Poslovi sa stanovništvom

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja stanovništva i dalje su gotovinski, stambeni i hipotekarni krediti, dok su u segmentu depozita stanovništva i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja. Aktivne i pasivne kamatne stope usklađivane su u toku trećeg kvartala 2019.godine u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

Bruto izloženost po glavnici kreditnog potraživanja stanovništva, na dan 30.septembar 2019. godine iznose EUR 193.632 hiljade, što čini 43.80% ukupnog portfolija. U isto vrijeme depoziti stanovništva, u ukupnim depozitima Banke učestvuju sa 54,72%u iznosu od EUR 336.295 hiljade.

Kreditni i depozitni portfolio Banke obuhvata uglavnom rezidentne klijente

I.1.2 Poslovi sa pravnim licima, Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta

Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja pravnih lica i dalje su investicioni krediti i krediti za obrtna sredstva, dok su u segmentu depozita pravnih lica i dalje dominantni tekući računi i klasična štednja.

I u trećem kvartalu 2019. godine nastavljena je poslovna saradnja sa velikim i srednjim pravnim licima. Akcenat je stavljen na poboljšanje kvaliteta i razvoj proizvoda kroz adekvatnu selekciju bonitetnih klijenata, sa odgovarajućim sredstvima obezbjeđenja. Takođe, nastavljena je saradnja sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta, pružajući adekvatnu podršku kroz kreditne aranžmane i transakcione servise. Time je Banka nastavila da gradi partnerski odnos sa državnim institucijama u Crnoj Gori.

Bruto izloženost po glavnici kreditnog potraživanja za pravna lica, Vladu Crne Gore i drugih korisnika budžeta na dan 30. septembar 2019 iznose EUR 248.421 hiljade i ukupnom portfoliju učestvuju %.56.20%

Ostala kreditna potraživanja iznose EUR 4.920 hiljade.

Ukupni depoziti pravnih lica, Vlade Gore i drugih korisnika budžeta iznose EUR 278.260 hiljada tj. 45.28%. Sredstva eskrow računa iznose EUR 15 hiljade.

Aktivne i pasivne kamatne stope na ove proizvode usklađivane su tokom trećeg kvartala 2019. godine, u skladu sa cjenovnom politikom Banke i prema kretanjima na tržištu.

II. Analize finansijskog položaja i rezultata Banke

Na kraju trećeg kvartala 2019. godine, za procjenu finansijskog položaja Banke od ključnog značaja su sledeći finansijski instrumenti:

- Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka
- Krediti i potraživanja od banaka, po amortizovanoj vrijednosti
- Krediti i potraživanja od klijenata, , po amortizovanoj vrijednosti
- Investicije u hartije od vrijednosti
- Depoziti banaka
- Depoziti klijenata
- Kapital

NEREVIDIRANI BILANS STANJA
Na dan 30. septembar 2019. godine
(U hiljadama EUR)

	30. septembar 2019.	31.decembar 2018.
SREDSTVA		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	149.248	135.251
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti	81.777	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti	429.713	393.172
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	79.593	79.278
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.314	1.219
Hartije od vrijednosti po po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	9.731	6.992
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	35.965	335
Nekretnine, postrojenja i oprema	13.112	13.279
Nematerijalna sredstva	3.487	3.563
Tekuća poreska sredstva	76	26
Odložena poreska sredstva	21	53
Ostala sredstva	6.170	1.714
UKUPNA SREDSTVA	810.208	691.363
OBAVEZE		
Depoziti banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	1.477	353
Depoziti klijenata koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	613.066	552.351
Kredit banaka i centralnih banaka koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	3.914	-
Kredit klijenata koji nijesu banke koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		2.732
Rezerve	4.760	4.399
Tekuće poreske obaveze	858	1.019
Odložene poreske obaveze	816	568
Ostale obaveze	13.805	14.644
Ukupne obaveze	638.696	576.066
KAPITAL		
Akcijski kapital	181.875	136.876
Neraspoređena dobit	(41.840)	(51.920)
Dobit/gubitak tekuće godine	8.788	10.079
Ostale reserve	22.688	20.262
Ukupan kapital	171.512	115.297
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE	810.208	691.363

Ukupna aktiva na dan 30.septembra 2019.godine iznosi EUR 810.208 hiljada što predstavlja rast od 14.66% u odnosu na 31. decembar 2018.godine.

Ukupni neto krediti i potraživanja od klijenata, na dan 30. septembar 2019. godine iznose EUR 429.713 hiljada sa ostvarenim rastom od 8.48% u odnosu na 31. decembar 2018. godine, koji je uslovljen kako novim isplatama tako i poboljšanjem kvaliteta portfolija. Porast hartija od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat uslovljen je porastom tržišnih vrijednosti vrijednosti akcija VISA i Mastercard-a. Depoziti klijenata beleže značajan porast od 9.90% u odnosu na 31. decembar 2018 godine.

NEREVIDIRANI BILANS USPJEHA

U periodu od 1. januara do 30. septembar 2019. godine
(U hiljadama EUR)

	30.septem bar 2019	30.septemb ar 2018
Prihodi od kamata i slični prihodi	18.883	18.172
Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	481	-
Rashodi od kamata i slični rashodi	(133)	(223)
Neto prihodi od kamata	19.230	17.949
Prihodi od naknada i provizija	14.020	11.783
Rashodi naknada i provizija	(7.710)	(5.957)
Neto prihodi od naknada i provizija	6.311	5.826
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	-
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	654	641
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	(1)	44
Ostali prihodi	2.185	2.590
Troškovi zaposlenih	(9.727)	(9.130)
Troškovi amortizacije	(1.991)	(1.904)
Opšti i administrativni troškovi	(5.899)	(5.154)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	(1.076)	12
Troškovi rezervisanja	(47)	(43)
Ostali rashodi	(93)	(115)
OPERATIVNI PROFIT	9.587	10.693
Porez na dobit	(799)	(920)
NETO PROFIT	8.788	9.773

Porast prihoda od kamate i sličnih prihoda uslovljen je povećanjem kreditnog portfolija. Pad rashoda od kamate i sličnih rashoda uslovljen je padom oročenih depozita kao i smanjenjem kamatnih stopa na iste depozite.

Opšti troškovi koji se sastoje od troškovi zaposlenih, opšti i administrativni troškovi i troškovi amortizacije u toku 2019. godine uglavno su zadržali isti trend kao u istom periodu prethodne godine.

Banka je na kraju trećeg kvartala 2019. godine poslovala sa pozitivnim rezultatom u iznosu od EUR 8.788 hiljade.

Ostvareni pokazatelji poslovanja prikazani su u tabeli ispod:

	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
	30. septembar 2019.	31. decembar 2018.
Koeficijent solventnosti banke (min 10%)	24.23%	22,55%
Najveća izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (min 25%)	16.61%	13,02%
Zbir velikih izloženosti (min 800%)	35.35%	39,65%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci (max 20%)	8.90%	9,42%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom (max 200%)	8.12%	9,67%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci (max 1%)	0.13%	0,16%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva (max 50%)	16.21%	20,31%
Koeficijent likvidnosti banke (min 1%)	1.25%	1,15%

III. Analiza kapitala

Na dan 30. septembar 2019. godine akcijski kapital Banke čini 355.717 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Na dan 30.septembar 2019. godine jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 30.septembar 2019. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 30.septembar2019. godine bio je 24.23%

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima

Centralne banke Crne Gore. Na dan 30. septembar 2019. godine Banka ne odstupa od propisanih limita.

III.1.1 Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5.000 hiljada. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava umanjenog za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Sopstvena sredstva Banke na dan 30.septembar 2019. godine čine:

	U hiljadama EUR	
	30. septembar 2019.	31. decembar 2018.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava		
Akcijski capital	181.876	136.876
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	921	921
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	(777)	(777)
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	660	738
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	182.680	137.758
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	(41.064)	(51.142)
Nematerijalna imovina	(3.487)	(3.563)
Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	-	-
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	(44.551)	(54.705)
Osnovni kapital	138.128	83.053
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	(35.773)	(143)
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih Sredstava	120.242	82.981
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	(17.887)	(72)
Osnovni kapital po potrebi umanjen	120.242	82.909
SOPSTVENA SREDSTVA	102.355	82.909

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/11, 55/12 i 82/17) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

- ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
- iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

	U hiljadama EUR	
	30. septembar 2019.	31. decembar 2018.
Osnovni kapital	120.242	82.909
Dopunski kapital	(17.887)	(72)
Ponderisana bilansna aktiva	331.046	287.575
Ponderisane vanbilansne stavke	28.989	18.726
Iznos kojim se ublažavaju neg. i efekti na sopst. sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	660	738
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	360.695	336.844
Potreban kapital za operativni rizik	5.724	5.694
Potreban kapital za rizik zemlje	4.274	3.615
Koeficijent solventnosti banke	24.23%	22,55%

IV. Upravljanje rizicima

U Strategiji upravljanja rizicima, Banka je kao materijalno značajne rizike kojima je izložena u svom poslovanju identifikovala sljedeće :

- Kreditni rizik – predstavlja rizik gubitka kao posljedica klijentovog neizvršenja obaveza prema banci.
- Operativni rizik – definisan je kao rizik gubitaka u poslovanju banke usljed neadekvatnih internih procesa, ljudskog faktora i sistema ili uslijed spoljnih događaja. Ova definicija uključuje pravni rizik, ali isključuje strategijski i reputacioni rizik.
- Tržišni rizik – predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka po bilansnim i vanbilansnim stavkama, kao posljedica promjena kamatnih stopa, deviznog kursa, cijene HoV, vrijednosti tržišnih indeksa ili drugih faktora od značaja za vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizik utrživosti finansijskih instrumenata.
- Rizik zemlje - predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika (u daljem tekstu: zemlja dužnika).
- Rizik likvidnosti - definiše se kao vjerovatnoća da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoća da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.
- Reputacioni rizik – predstavlja potencijalni gubitak ugleda banke kao posljedica realnog ili percipiranog gubitka povjerenja u banku.

Banka je organizovala proces upravljanja rizicima kao sastavni dio svoje strukture upravljanja koja je ugrađena u sve ključne procese počevši od razvoja proizvoda do naplate nekvalitetnih potraživanja.

U pogledu upravljanja rizicima, Banka je definisala sledeće strateške ciljeve:

- balansiranje rizika i povraćaja
- održavanje potencijalnih gubitaka u okviru kapaciteta i apetita za preuzimanje rizika
- mjerenje, procjenjivanje i obezbjeđivanje adekvatne pokrivenosti svih relevantnih rizika
- pružanje podrške linijama poslovanja u cilju ostvarenja njihovih strateških ciljeva

U cilju ostvarivanja navedenih ciljeva, funkcija upravljanja rizicima koristi sledeći skup alata:

- identifikacija glavnih rizika koji su svojstveni njenim procesima stvaranja vrijednosti
- procjena nivoa rizika na osnovu istorijskih podataka i procjene budućih trendova
- kontrola rizika
- tehnike ublažavanja rizika kao što su definisanje limita izloženosti, zahtjeva u pogledu kolaterala, hedžinga, uspostavljanje kontrolisanog okruženja itd.

IV.1. Kreditni rizik i vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

Glavni izvor kreditnog rizika su krediti stanovništvu, malim i srednjim preduzećima i pravnim licima.

Kreditni portfolio Banke je porastao kao rezultat napora da se poveća plasman uz minimalno povećanje tolerancije na rizik u određenim segmentima.

U 2019. godini se nastavila aktivnost u segmentu poslovanja sa stanovništvom. Odobravanje novih kredita bilo je značajno u segmentu stanovništva, a u skladu sa opštom strategijom OTP grupe koja akcenat stavlja na ovaj segment. U isto vrijeme, kvalitet portfolija se zadržao na nivou iz prošle godine u relativno nisko učešće kredita lošeg kvaliteta (NPL) na koje su izdvojene adekvatne rezervacije za kreditne gubitke.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG” br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17) Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda. Banka nije mijenjala metodologiju obračuna obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama u odnosu na 31. decembar 2018 godine.

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva“; U klasifikacionu grupu „A“ klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“, sa podgrupama „B1“ i „B2“; U klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.
4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.
5. grupu E – „gubitak“; U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Banka je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrdila godišnje operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita. Glavni cilj kod upravljanja lošim plasmanima je da se poboljša kvalitet portfolija čime se smanjuju troškovi rizika i unapređuje ukupna finansijska pozicija i pozicija likvidnosti banke.

Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Centralna Banka Crne Gore sa primjenom od 01.07.2019.g donijela je Odluku o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizicima I kategoriji A dodijelila procenat obracuna rezervi za potencijalne gubitke od 0.5% na obezvređenje bilansne aktive i vanbilansnih stavki.

IV.2. Rizik zemlje i rizik druge ugovorne strane

Banka je razvila sopstveni regulatorni okvir upravljanja rizikom na osnovu domaćeg zakonodavstva, kao i standarda matične banke, i definisala pristup, metode i odgovornosti kod upravljanja rizikom zemlje.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja pomoću sistema limita izloženosti za lica koja borave u stranim zemljama kojima je Banka izložena. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika zemlje i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

Banka nije imala izloženosti prema centralnim vladama stranih zemalja. Osim izloženosti prema Mađarskoj kao zemlji srednjeg rizika koja se sastojala u potpunosti od izloženosti prema matičnoj banci, Banka je plasirala većinu svojih sredstava u zemljama bez rizika.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja uz pomoć Sistema limita izloženosti za različite ugovorne strane sa kojima Banka saraduje. Sistem limita izloženosti se bazira na rejtingu rizika ugovorne strane i poziciji kapitala Banke u skladu sa metodologijom matične banke i zakonskim zahtjevima.

IV.3. Tržišni rizik

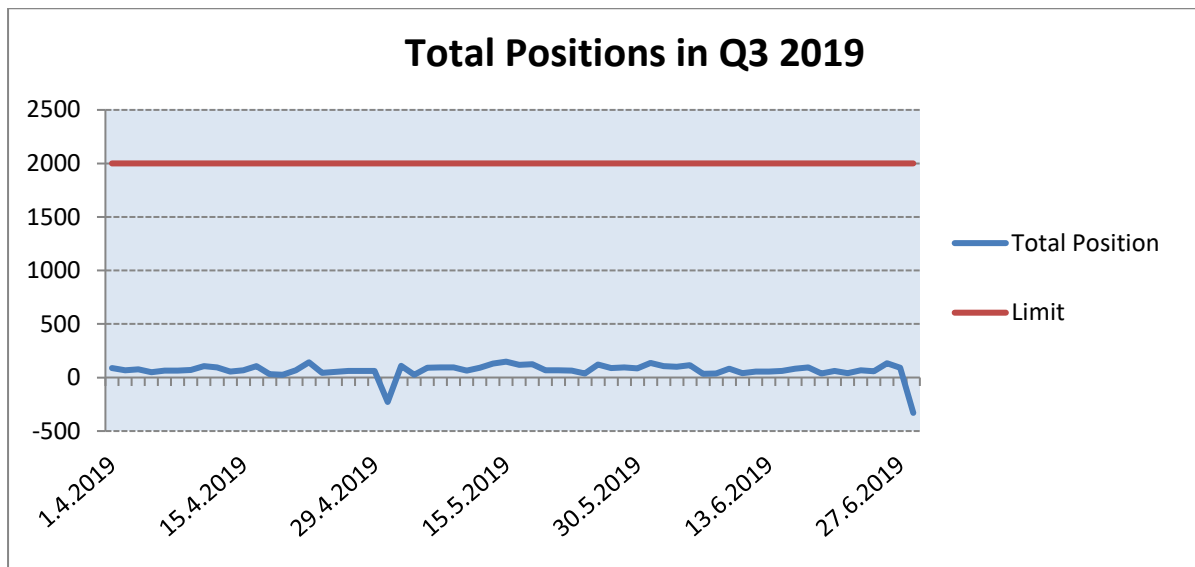
Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata. Najčešće, glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope.

Uzimajući u obzir biznis model, veličinu i kompleksnost poslovanja, a u vezi sa tržišnim rizikom, Banka je uglavnom izložena deviznom riziku. Devizni ili valutni rizik predstavlja rizik da banka ostvari gubitke u svom poslovanju uslijed promjena u deviznim kursovima. Rizik deviznog kursa definiše se prije svega kao potencijalni gubitak na nepokrivenoj i nezaštićenoj otvorenoj deviznoj poziciji (imovini, potraživanjima, kapitalu i obavezama koje glase na stranu valutu). Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Kako bi ograničila i ublažila devizni rizik, Banka je uspostavila sistem internih limita deviznog rizika u skladu sa strukturom bilansa Banke, poslovnim aktivnostima i tržišnim uslovima, kao i definisanim limitima Centralne banke Crne Gore i OTP Grupe.

Banka određuje limite pozicija (dnevnu i noćnu) i VaR (vrijednost u riziku) limit koji se stalno prate.

Limiti se prate na dnevnim nivou, dok se uprava Banke izvještava kvartalno.

Kretanje vrijednosti u riziku u drugom kvartalu 2019 godine.

IV.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da Banka neće biti u mogućnosti da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava kako bi ispunila svoje obaveze na datum dospjeća ili vjerovatnoću da će Banka morati da dobije novčana sredstva za ispunjenje svojih obaveza uz značajne troškove.

Banka upravlja rizikom likvidnosti uvođenjem Sistema kontrola, mjera za ublažavanje rizika i planova u slučaju nepredviđenih okolnosti. Glavni cilj upravljanja rizikom likvidnosti je uspostavljanje Sistema za monitoring likvidnosti Banke, njen kvalitet, sastav i dospjeće kako bi se dostigla optimalna struktura likvidnosti koja bi podržala njene primarne poslovne aktivnosti.

Radi praćenja likvidne pozicije, Banka priprema: izvještaj o raspoloživim likvidnim sredstvima (RLS), izvještaj o depozitima fizičkih i pravnih lica (depoziti za FL/PL) i Prosječni dekadni pokazatelj likvidnosti (DPL) u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore.

Odlukom Centralne Banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, Banka je dužna da nivo likvidnosti održava tako da pokazatelj likvidnosti iznosi najmanje:

- 1) 0,9 – kad je izračunat za jedan radni dan
- 2) 1,0 – kad je izračunat kao prosjek pokazatelja likvidnosti za sve radne dane u jednoj dekadi

U 2019. godini Banka je zadržala likvidnu poziciju sa koeficijentom koji je bio iznad zakonski utvrđenog minimuma. Koeficijent likvidnosti na dan 30. jun 2019 godine iznosi 1.25%.

Dnevni izvještaj likvidnosti, DPL:

U hiljadama EUR

	30.septembar	30.jun 2019.
	2019	2019.
Gotovina	41.791	40.878
Žiro račun	62.466	46.024
Sredstva kod agenata platnog prometa	316	14
Sredstva na računima kod inobanaka (depoziti po viđenju)	81.777	89.886
Obavezna rezerva kod CBCG (50%)	22.212	19.895
Likvidna sredstva/potraživanja	<u>208.562</u>	<u>196.697</u>
Dospjele obaveze po primljenim kreditima	4	41
Dospjele obaveze po kamatama i naknadama	10	9
Dospjele obaveze po oročenim depozitima	316	147
30% Depozita po vidjenju	161.703	141.821
10% Odobrene a neiskorišćene, neopozivekreditne obligacije (kreditne linije)	4.435	3.875
Ostale dospjele obaveze	102	92
Dospjele obaveze za kredite i pozajmice	<u>166.571</u>	<u>145.985</u>
Suficit / Deficit	<u>41.991</u>	<u>50.711</u>
Pokazatelj likvidnosti	<u>1.25%</u>	<u>1.35%</u>

IV.5. Operativni rizik

Centralizovana funkcija upravljanja operativnim rizikom smještena je u Sektoru odobravanja kredita i upravljanja rizikom i zadužena je za nadgledanje i koordinaciju upravljanja operativnim rizikom na nivou cijele organizacije kroz kreiranje politika, metodologija i alata koji koriste sve druge organizacione jedinice Banke. Operativnim rizikom se upravlja na decentralizovan način u smislu da potencijalnim incidentima upravljaju organizacione jedinice gdje su se incidenti javili. Uzimajući u obzir značaj upravljanja operativnim rizicima za uspješno poslovanje cijele organizacije, uspostavljen je efikasan sistem izvještavanja menadžmenta Banke o izloženostima operativnom riziku i aktivnostima povezanim sa tim.

Korišćenjem postojećeg Sistema za upravljanje operativnim rizikom, nivo izloženosti Banke ovoj vrsti rizika procijenjen je kao umjeren. Sistem upravljanja operativnim rizikom se stalno unaprjeđuje kako bi bio u mogućnosti da odgovori na stalne promjene i izazove u eksternom i internom okruženju.

Banka je usvojila Plan za vanredne situacije kojima se osigurava kontinuitet poslovanja odnosno pravovremeno ponovno uspostavljanje poslovno kritičnih aktivnosti Banke u slučajevima narušavanja ili prekida poslovanja. Plan se redovno ažurira i testira.

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 I 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod.

IV.6. Reputacioni rizik

Rizik tekućih i budućih prihoda i kapitala zbog negativnog javnog mišljenja o načinu poslovanja Banke. Pitanje reputacije je vrlo složeno i u osnovi nastaje kao ocjena koju daju klijenti, o načinu, vođenju i pružanju usluga. Na kratak rok na reputacioni rizik Banke utiče i reklamna aktivnost i marketing.

V. Transakcije sa povezanim licima

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 30.jun 2019. godine u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	30.septe mbar 2019.	31. decembar 2018.
<i>Kredit i potraživanja od banaka:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	45.410	39.008
- OTP banka Hrvatska dd	28	28
- Vojvođanska banka dd	3	-
<i>Kredit i potraživanja od klijenata:</i>		
- Radnici Banke	8.482	8.176
<i>Investicije u zavisna društva:</i>		
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	335	335
	35.630	
Ukupna potraživanja	89.888	47.547
<i>Depoziti klijenata:</i>		
- Radnici Banke		3.807
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	3.042	4.055
- Debt Management Project Montenegro doo, Podgorica	1.474	1.126
	437	8.988
<i>Kredit banaka i centralnih banaka:</i>	4.953	
- OTP Bank Plc. Budapest		-
	-	
Ukupne obaveze		8.988
	4.953	
Neto potraživanja		38.559
	84.935	
Vanbilansna evidencija		
<i>Primljene garancije:</i>		
OTP Bank Plc. Budapest	1.773	1.693
Ukupno vanbilansna evidencija	1.773	1.693

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u periodu 01. januar – 30. septembar 2019 godine i za isti period 2018. godine su sljedeći:

	U hiljadama EUR	
	30.septembar 2019.	31.decembar 2018.
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	276	175
- Radnici Banke	334	213
	<u>611</u>	<u>388</u>
<i>Prihodi od naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	3	7
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	1	2
- Debt Management Project Montenegro doo, Podgorica	5	4
	<u>9</u>	<u>13</u>
<i>Ostali prihodi:</i>		
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	-	3
	<u>-</u>	<u>3</u>
Ukupni prihodi	<u>620</u>	<u>404</u>
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi:</i>		
- Radnici Banke	(5)	(1)
- OTP Bank Plc. Budapest	(125)	-
	<u>(130)</u>	<u>(1)</u>
<i>Rashodi naknada i provizija:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	(10)	-
- OTP Debt Collection doo, Podgorica	-	-
	<u>(10)</u>	<u>-</u>
<i>Opšti i administrativni troškovi:</i>		
- OTP Bank Plc. Budapest	(6)	-
	<u>(6)</u>	<u>-</u>
Ukupni rashodi	<u>(147)</u>	<u>(1)</u>
Neto prihodi	<u><u>473</u></u>	<u><u>403</u></u>